

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Hæresis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Hoc autem scito, quod in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa. & erunt homines scriptos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphem, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectu, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis, quam Dei habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. 2. Tim. 3.

Hæretici solerter vitandi.

Hæreticum hominem post vnam & secundam correptionem deuita, sciens, quia subuersus est, qui eiusmodi est & delinquit cum sit proprio iudicio condemnatus Tit. 3.

Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec aue ei dixeritis. Qui enim dicit illi aue, communicat operibus eius malignis. 2. Ioan. 1.

PATRYM SENTENTIAE.

Adferunt hæretici immensam apocryphorum librorum & scripturarum notharum multitudinem, vt suspiciant amentes & ignaros verarum literarum. Item. 1. c. 17.

Veritati non credentes in mendacio voluntatis perdidit panem veræ vitæ, in vacuum & profundum vmbrae incidentes, similes Alopiani, qui panem quidem reliquit, in vmbra autem huius impetum fecit, & perdidit eicam. Idem lib. 2. cap. 12.

Quum ex Scripturis arguuntur, in aculationem conuertuntur ipsarum Scripturarum, quasi non recte habeant, neque sint ex auctoritate; & quia varie sint dictæ: & quia non possit inueniri veritas ab his, qui nesciant traditionem. Idem libro tertio cap. 2.

Aufer hæreticis, quæ cum ethnicis sapiunt, vt de scripturis solis quaestiones suas fiant, & istare non poterunt. Tertullianus de reuert. carn.

Hæreticorum voces si adhibeamus ad altare Dei, vbi diuinus ignis est, vbi vera fidei prædicatio, melius ipsa veritas ex falsorum comparatione fulgebunt. Si enim opponam dicta cuiuslibet hæretici, & hæc sermonibus varietatis, ac Scripturarum diuinarum testimonis veluti diuini altaris igne conflum, nonne evidenter eorum ex ipsa comparatione apparebit impietas? Origen hom. 6. in Num.

Ad nos sæpe studio magis contradicendi, quam voto discendi veniunt, & clamoribus vocibus personantes malum sua impudenter ingerere, quam nostra patienter audire. Cyprianus contra Demetrium.

Ab his, si fieri potest, humanitatis iure postulam, vt non prius damnent, quam vniuersa cognouerint. Sed noui hominum pertinaciam, nunquam impetramus. Timent enim, ne a nobis reuicti, manus dare aliquando, clamante ipsa veritate, cogantur. Obstreperunt tigitur, & intercedunt, ne audiant, & oculos suos opprimunt, ne lumen videant, quod offerimus. Lactantius in stat. lib. 5. cap. 1.

Hæretici non tam vitam honestam, mores sanctos, & benignam erga egenos misericordiam, quam si quis contentose differet, & syllogismis atque ratiocinationibus vincere videatur, laudant. So. c. mem. apud Niceph. l. 1. c. 11.

Hæreticus est, qui pro alicuius temporalis commodi, & maxime gloriæ principatueque sui gratia fallas ac nouas opiniones gignit, vel sequitur. August. de sermion.

Hæreticus est, qui conceptam noui erroris perfidiam pertinaciter defendit. Idem ibid.

Schisma est eadem opinantem, atque eodem ritu colentem, quo ceteri solo aggregationis delectari desiderio. Hæresis vero diuisa opinatur ab his, quæ Catholica credit Ecclesia. Contra Eusebium.

Quando animositatem, qua tenentur, vicerint hæretici, tunc veritatem potuerunt tenere, qua vincuntur. Idem contra Iulian.

Resecandæ sunt putridæ carnes, & scabiola ouis ab oui repellenda est, ne tota domus, massa & pecora ardeant, corrumpantur, putrescant, intereant. Arius in Alexandria vna scintilla fuit, sed quia non statim oppressus est, totum orbem eius flamma populata est. Idem Hieron.

De intelligentia, hæresis non de scriptura est sensus, & non sermo sit erimen. Hieron. lib. 2. de Trinit.

Plus longe nocet fallus catholicus, quam si verus appareat hæreticus. Bern. sup. Cant.

Sicut cauendū sunt, qui habent speciem bonæ vitæ propter dogmanequitæ: sic & hi, qui in tegra fidei & doctrinæ sunt, & turpiter viuunt. Chrys. super Matth.

Schisma est erropertinax, catholicam pacem in singulari perturbans Ecclesia. Hugo.

Non dubio, catechumenum catholicum diuina charitate flagrantem hæretico baptizato antepone. Aug. in lib. de Bapt. & hab. de Conf. dist. 4. can. Non dubio.

Prima quidem (inquunt) hæresis in discipulis Christi velut a duritia eius sermonis facta est: cum enim diceret. Nisi quis manducauerit carnem meam, & biberit sanguinem meum, non habebit vitam æternam. Illi vero non intelligentes: dixerunt ad inuicem: Durus est hic sermo, quis eum potest manducare? Idem in expo-

tion. Psalm. 4. & habetur de Conf. dist. 2. cap. 1. Trinitas hæresis.

Vbi sana fides non est, non potest esse iustitia: fide vivit. Neque schismatici aliquid sibi ex ista mittant: quia similiter vbi charitas non est, non potest esse dilectio. Dilectio enim proximi malum non operatur, sed bonum. Hæretici habent, non dilanant corpus Christi, sed catholica. Ideo diuina providentia multos hæreticos esse permittit, vt cum interrogant nos ea, quæ ecclesiæ sunt, tiamus pigritiam, & diuinas scripturas capiamus: stolus ait: Vt probati manifesti fiant. Hi autem a deo qui bene possunt docere. Idem. & habetur 2. q. 3. de heresi.

Dixit Apostolus; Hæreticum hominem post primam correptionem deuita: quia subuersus est, qui eiusmodi est & delinquit cum sit proprio iudicio condemnatus. Sed qui sententiam suam atque peruersam, nulla pertinaci animositate obductis, atque in errore lapsis parentibus acceptam, tunc cauta sollicitudine veritatem, corrigi parati sunt, nequaquam sunt inter hæreticos deputandi. Idem. 2. q. 3. Dixit.

Qui in Ecclesia Christi morbidum aliquid, prorsus sapiunt, si correcti, vt sanum rectumque lapsum, recte, suauiter, suaque pestifera & mortifera dogmata excipiant, sed defendere persilunt, hæretici sunt. Idem contra Manichæos. 2. q. 3. Qui in Ecclesia.

Ille gladium accipit, qui nulla superiori ac legum vel iubente, vel concedente, in sanguinem alium, illud Hieronymi, quo Ecclesia negatur aliquem potest intelligendum, vt generaliter Ecclesia nullum potest, quod nullum iniuste persequatur. Non enim omnino potest, sed rationabiliter hæreticos persequatur, ut situs per seculos est eos, quos de templo expulsi. Idem. 2. q. 3. Manichæos.

Hæresis Græce ab electione dicitur, quod illi vniuersis que dignæ disciplinam, quam patet de heresi, ne quis quicunque igitur alter scripturam intelligit, quæ scriptura ritus sancti flagitat, a quo scripta est, licet ab Ecclesia non ferit, tamen hæreticus appellari potest, & de qua non est eligens quæ peiora sunt. Hieronym. in epistol. ad Gal. 2. cap. 2. q. 3. Hæresis.

Omnis iniquitas, & oppressio, & iniustitia iudicium est. Et licet gladio non occidas, voluntate tam iniqua. Esa. & habetur de penitent. dist. 1. Omnis iniquitas.

Quid autem iniquus est, quam impia sapere, & doctoribusque non credere? Sed in hac iniquitate, cum ad cognoscendam veritatem aliquo impio, non ad prophetas voces, non ad apostolicas, nec ad angelicas auctoritates, sed ad semetipsum recurrunt: & erroris existunt, quia veritatis discipuli non fuerunt. Idem. 2. q. 3. Quid autem.

5 APOPTHEGMA.

Polycarpus martyr aliquando Macioni obtinuit oratus, vt eum agnoscere vellet: Agnosce, inquit, Satana. Tanta tunc Apostoli argue coram discipulis, cautela vtentur, vt ne verbi quidem communiuocacionem, quia iuxta veritate declinauerant, habere patere. Euseb. l. 4. Eccles. hist. c. 14.

Idem, si forte impia dogmata audiret, aurem obocino exclamabat: O bone Deus! in que me accepisti, vt hæc pariar? atque ex eo loco, quo vel sedens, vel diuisset, exemplo plane aufugebat. Euseb. l. 4. cap. 19.

Alexander Episcopus Alexand. Pat. est iniquus, qui sumus Christiani, omnes, qui contra Chaldaeos, animoque sunt ab eo alienato, tanquam hæreticos ruptores animarum deuitemus, ac. Sacras. l. 1. cap. 3.

5 SIMILITUDINES.

Chrysolomi: Sicut membrum a corpore præcisi, sic hæresis a corpore potest, neque ramus arboris vitis esse: Sic de omni præcisi a corpore vniuersæ Ecclesie, nec vitæ Christi possunt, nec viriditatem gratiæ spirituales, sed est infertile deserta. In 23. Matth. hom. 46.

Sicut serpentes variis in corpore: sic hæretici variis. Serpens super ventrem graditur: ita hæretici super vanæ gloriæ omnia faciunt. Terram manducant, serpentes, sed & viperæ, quarum natura est, vt corpus matrum nascatur: Sic auctores hæresium, corruptores matris Ecclesie, processerunt ad principatum. Hieron. 2. q. 3. Marsh.

PC

P

limus. In Epitome divinarum decretorum, in præm. fol. 365.
 Synesi: Melius est confidere in Deo, quam in homine. Sed tamen audio gregales ex impietissima Eunomii sub nomine Quintiani, eiusque in exercitu famigeratam potentiam iterum adulterare Ecclesiam Dei, quosdam falsos magistratos laqueum intentare simplicioribus animis: Quos nuper Quintiani emissarii secum ducentes, ad hoc ipsum abnaugauerunt. Nam iudicium litemque simulant se de impietate instituire, cum reuera pietatem in contentionem & periculum sint vocaturi. Ipsi igitur degeneras sacerdotes, isti nouitii Apostoli, & Diaboli, & Quintiani, videte, ne ignaris vobis in gregem, quem pacificis, inflant, neue clam vobis tritico zizaniam adseminent. Nota sunt omnibus illorum refugia. Scitis qui pagi illos excipiant, quæue domus latronibus pareant. Fures sagaciter insectemini, æmulatores scitis benedictionis, qua benedixit Moyses, qui contra eos, qui in castris peccauerant, & animum & manum exercuerunt. Id autem operæ pretium est, vt dicam, fratres, bona bene fiant, concertatio quæstus lucrandique amoueat. Omnia propter Deum agantur. Non decet eumdem virtutis & vitii esse scopum: pro pietate hoc curriculum pro animabus contendendum, ne aliquas ab Ecclesia deprædentur, vt volent, & vtiã sapius factum est. In epist. ad Presbyr. col. 305.

Epiphanius. Et sic Bardehanus per omnia magnopere ornatus erat, donec in errorem scite suæ incidit, factas instar pulcherrimæ nauis, cui incomparabile onus immititur, & quæ iuxta ripas portus tracta est, & totum mercimonium perdidit, & aliis, qui confecerunt nauem, mortem induxit. Corruptur enim hic per Valentinianos: & ex ipsorum improbitate, venenum & zizania horum haurit. lib. secundo, Thom. 2. fol. 225.

Sicut si quis videat aliquem natantem in aqua: & ignorans nantandi experientiam, seipsum det aquis, & submergatur, quum non expertus sit, neq; certo sciat scientiam eorum, qui per manus & pedes sibi ipsi salutem suppeditant, sed simpliciter putet aquam gestare hominem citra manuum administrum. Aut sicut si quis audiret duem supplicio affectis eos, qui aliquid mali fecerunt vsque ad minimum: & putaret vltionem æqualem in omnes exequi oportere, velut ob eandem rita etiam in calummantem, aut pugnantem contra proximum. Aut sicut si quis sit penitus idiota, & videat principem, qui potestatem accepit, contra celestos gladium eduxisse, aut contra præfignatores, & blasphemos ac impios, putet omnes potestatem habere, vt de talibus criminibus vltiscantur, & vbi vidit homines penas dedisse, etiam ipse similia imitatus, velit quosdam occidere, velut qui iniustos iudicat. At talis deprehensus ipse penas dabit, vt qui a rege talium faciendorum non accepit potestatem, & æqualem calculum à legum iustitia contra omnes exire putauit, & seipsum in iniustitia per propriam inexperientiam ac inscientiam in interitum dedit. Sic etiam ipsi omnium facta simul miscens, ab omnibus exciderunt: & non intelligentes doctrinæ Dei sinceritatem, ad aliam viam decepti, conuersi sunt: nescientes, quod hæc est diuinæ Scripturæ traditio, ac consequentia. Libro secundo, Thom. 1.

Hilaritas.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

HILARITAS, Græce *ἡδονή*, ἡδονή, & est gaudii, vel exultationis in facie declaratio: Secundum B. Thom. 3. Sent. dist. 26. quest. 1. art. 3.

SENTENTIA PHILOSOPHICÆ.

Hilaritas amplior est voluptate, hilares enim sumus dicendo aliquid, & si quis mente ipsa pudentiæ particeps fiat, voluptate vero affici contingit edendo aliquid, aut si quid aliud iucundi, quis ipso corpore percipiat. Plat. in Protag.

APHORISMATA.

Zeno Zitiens rogatus, cur quum esset natura seuerus, in conuiuio tamen hilaresceret? lepide respondit: Et lupinum quum sit suaapte natura amarum, tamen aqua maceratum dulcescere. Naturale est cibo potuq; rigato corpore, discuti tristitiam. Laert. libro septimo, cap. 1.

Socrates iam morti addictus, carceris ministrum in poculo circumstantem porrigentem, interrogauit, Quomodo fumen dum esset hoc pharmacum? quod eius esset artis peritus. Alludens ad ægrotos, qui à medicis, quando & qua ratione dixera sit sumenda, discunt. Rogauit præterea, an diis aliquid de suo potu libare liceat, iuxta morem conuiuiorum, quod quum negaretur: Certe, inquit, Philolophus, fas est, & oportet orare Deos, vt felix & fausta mea sit migratio. Et sic Socrates quum aduersus omnia mala animi fortitudinem armatus esset, in ipsa etiam morte hilaritatem ostendit. Laert. in eius vita.

Idem, Quum puer Socratem in ipso fere mortis agone detexif-

set, quod illi iam frigerent præcordia: Debemat gallum Æsculapio, quem persoluerit negligenter sumpta portione medica conualuisset. Adeo inter quosdam hilaritas, vt moriens etiam cum ostendat postremam vocem fuisse ferunt. Laert.

Plus negabat oportere inebriari, præterquam quibus ipse Deus vinum porrigit. Festos dies autem ebrietas autem in his locum habere nequaquam debet. broterrie.

Vide Ganadum, Letitia.

Historia.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

HISTORIA, Græca dictio est, *ἱστορία*, *ἱσ*, & *τορία*, narro dicitur. Est autem historia rerum gestarum Differtque ab annalibus, quod historia est generatim: sunt enim Annales rerum gestarum narrationum annorum obseruatio cuiuscunque ordinis anni. Sic historia, quæ per singulos dies scribitur, & a Græcis *Iuuenalis: in cuius manibus seu pinguis, facina ror merida*. Historia vero vniuersum comprehendit, et *Nostrum Atticorum lib. 5. c. 18*. Seruus tamen apud aliter sentit, & male, vt reor. Præterea annales bantur à Pontificibus maximis facti, quibus data potestatem rerum gestarum in tabulis referendi.

Historia ab *ἱσ* deducitur: hoc vale, vt *h*istoria, que spectata, quali quis dicat, gesta. *Vini de causis artium, lib. 2.*

Historia ab *ἱσ*, quod est, historiam narro, *ἱσ*, quæro, interrogo, scio, quæro, dico, & alia. *Historiarum verè & grauitèr explicatur, historia dicitur post. Basilianis Græcis.*

Historia est rerum gestarum expositio. Vel, est gestarum nostræ memoriæ remota. *Cic. de inuent. libet.*

Historia est testis temporum, lux veritatis, vita memoria, fra vitæ, nuntia vetustatis. *Cic. l. 2. de Orat. ad Q. Fr.*

Historia olim nihil aliud erat, nisi annalim confectio. *Orat. lib.*

Historia est rerum gestarum cum laude aut vituperatio: Quæ magnarum rerum consilia, actiones, causas, & magnorum virorum actus, cum temporum, ac locorum, & descriptione, tanquam viua quedam pictura nos occupant. Ideoque hanc tanquam vitæ magistram, & ad vitam nem vtilissimam censent ferre omnes: eo quod multas exemplis cum optimis quoq; ob laudis nominisq; gloriæ, ad præclara quæque facinora accedant, aut quosq; ac prauos, perpetuè infamiam metu, à vitia deterrant. *Agrippa de Veritate scientiarum.*

Historia est imago veritatis. Est autem imago ea, quæ rem neq; maiorem, neq; minorem reddit: non in ortu & occatu Solis longissime, in meridie prope aequinoctium, & de caus. *corrip. artium.*

Historicus interpres est gestarum rerum, cuius iudicium laborat, peinde fit, vt cum vniuersum esse gentium, & uolentiam vel è vase contahit, vel alioquin benouentiam, quæ res vel impostura, vel incertitia maxima est, & in præsent. ad *Plut. de Sitis vniuersum illustri.*

Diuersam historicorum esse scribendi rationem ostendit. Historici enim rei ordinem seruant, & materia preparata: Oratores vero multa inuicem & inuicem docilitate consistere debet, omnia beneuolentia, quæ capiat orator. *Idem.*

Habent oratio & historia multa communia, sed illis ipsis, quæ communia sunt, narratio illa, narrat hæc, & ic pleaque humilia & foedida, & ex medio petita, & in condita, splendida, excelsa conueniunt. hæc cepit, & illi nerui: illam chori quidam, & quali tube decem, hæc vi, amaritudine, instantia; illa tractu & iuuat, hæc cedine placet: postremo alia verba, alius tonus, alia *Plin. lib. 5. ad Caputorem. Nel. vt alii ad Tacitum.*

Historia est rerum gestarum vel expulsiu, vel demeritiales vero sunt, quum res gestæ plurimum annorum, iusq; anni ordine deinceps componuntur.

Cum vero non per annos, sed per dies singulos res gestantur, ea historia est, Græco vocabulo *ἱστορία* talis *Plin. lib. 5. cap. 18.*

Historia differt à fabula: Quia fabula neque veras, & similes contingit res: quapropter Mutæ apud Hæliodorum, & h